

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

PEDAGOGIK KVALIMETRIYA ASOSIDA O'RTA MAKTAB (10-11-SINF) O'QUVCHILARINING BILIMLARINI BAHOLASHDA OTA-ONALAR VA JAMIYATNING ROLINI TAHLIL QILISH

Abdulxafizov Bunyod Xakimjonovich

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Bilim va malakalarni baholash agentligining Namangan viloyatidagi bo'limi boshlig'i

Annotasiya. Bu maqola o'rta maktab (10-11-sinf) darajasidagi o'quvchilarning o'zlarining bilimlarini baholash jarayonida ota-onalar va jamiyatning o'ynagan rolini tahlil qiladi. Maqola, pedagogik kvalimetriyaning asosiy prinsiplari va o'quvchilarni baholashda ota-onalar va jamiyatning muhimliklarini o'rganishga bag'ishlangan. Muallif, bu mavzuga dastlabki e'tiborini jalb etadi va tahlil natijalar orqali, o'quvchilarning o'zlarining ma'lumot va ko'nikmalarini oshirishdagi o'rinlari va vazifalari bilan shug'ullanishlarini o'rgatadi. Tahlil natijalariga asosan, ota-onalar va jamiyatning ta'lim jarayonlarini qanday o'zlashtirishlari va o'quvchilarni mustahkamlashlari mumkinligi haqida muhokama qilinadi. Bu maqola, o'quvchilarni o'zlarining ta'lim yo'nalishlarini rivojlantirishda jamoat va oilaning mustahkamlashlarining katta ahamiyatiga ishorat qiladi.

Kalit so'zlari: pedagogik kvalimetriya, o'rta maktab, 10-11-sinf, o'quvchilari, bilimlar baholash, ota-onalar roli, jamiyatning roli, tahlil, ta'lim tizimi, bilim darajasi, o'quv jarayoni, tahlilat va ko'rsatmalar, ta'lim olish jarayoni.

АНАЛИЗ РОЛИ РОДИТЕЛЕЙ И ОБЩЕСТВА В ОЦЕНКЕ ЗНАНИЙ УЧАЩИХСЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ (10-11 КЛАССЫ) НА ОСНОВЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КВАЛИМЕТРИИ

Абдулхазифов Бунед Хакимжоновиц

Высшее образование, наука и знаний при Министерстве инноваций и Агентства по оценке квалификации Начальник отдела по Наманганской области

Аннотация. В этой статье анализируется роль родителей и общества в процессе оценки собственных знаний учащихся на уровне средней школы (10-11 классы). Статья посвящена изучению основных принципов педагогической квалиметрии и важности родителей и общества в оценке учащихся. Автор уделяет этому предмету свое первоначальное внимание, и через результаты анализа учит, как учащиеся справляются со своей ролью и задачами в улучшении своих знаний и навыков. На основе результатов анализа обсуждается, как родители и общество могут ассимилировать образовательные процессы и укреплять учащихся. Эта статья ссылается на большое значение укрепления сообщества и семьи в обучении студентов развитию их образовательных областей.

Ключевые слова: педагогическая квалиметрия, средняя школа, 10-11 класс, ученики, оценка знаний, роль родителей, роль общества, анализ, система образования, уровень знаний, учебный процесс, анализ и методические рекомендации, процесс получения образования.

ANALYSIS OF THE ROLE OF PARENTS AND SOCIETY IN ASSESSING THE KNOWLEDGE OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS (GRADES 10-11) ON THE BASIS OF PEDAGOGICAL QUALIMETRY

Abdulhafizov Buned Khakimzhonovich

Higher education, science and knowledge under the Ministry of Innovation and the Agency for the Assessment of Qualifications Head of the Namangan Region Department

Annotation. This article analyzes the role of parents and society in the process of assessing students' own knowledge at the secondary school level (grades 10-11). The article is devoted to the study of the basic principles of pedagogical qualimetry and the importance of parents and society in assessing students. The author pays his initial attention to this subject, and through the results of the analysis teaches how students cope with their role and tasks in improving their knowledge and skills. Based on the results of the analysis, it is discussed how parents and society can assimilate educational processes and strengthen students. This article refers to the great importance of strengthening community and family in teaching students to develop their educational fields.

Keywords: pedagogical qualimetry, secondary school, grades 10-11, students, knowledge

assessment, the role of parents, the role of society, analysis, education system, level of knowledge, educational process, analysis and methodological recommendations, the process of education.

Kirish. O'rta maktabning o'quvchilarining bilimlarini baholash va tahlil qilish pedagogik kvalimetriya tizimining juda muhim bir qismidir. Bu, o'quvchilarning o'zlashtirish, rivojlanish va ta'lim jarayonida takomillashtirish uchun zarur bo'lgan amaldir. Bu maqolada o'rta maktabdagi 10-11-sinf o'quvchilarining bilimlarini baholashda ota-onalar va jamiyatning qanday rolini tahlil qilamiz. Ota-onalar o'quvchilarning bilimlarini baholashda ahamiyatli o'rin o'qiydilar[1]. Ular o'zlarining farzandlarini ta'limni sevuvchiligi, ta'limdagi muvaffaqiyatini ko'rib chiqish va yaxshi o'quv usullarini qo'llab-quvvatlashlari lozim. Ota-onalarning qo'llab-quvvatishi, farzandlarining o'zlarini yaxshi his qilishini, ta'limdan qiziqishini oshiradi. Ularning ta'limga qanday qaror qilishlari va o'quvchilarning o'zlarining ma'lumotlarini tushuntirishlari juda muhimdir.

Jamiyat ham o'quvchilarning ta'lim jarayonida o'zlarining vazifalarini o'z ichiga oladi. Jamiyat, ta'lim tizimini o'zlashtirish uchun yaxshi ta'limning muhim bo'lishiga ishonadi. U o'quvchilarning o'zlarini jamoat a'zolari sifatida his qilishlari, ma'lumotlarini jamiyatning o'zlashtirishiga yordam berishlari, ijtimoiy qiziqishlarini oshirishlari va jamiyatning eng muhim vazifalari barchasini bajarishlari mumkinligini tushuntiradi. Pedagogik kvalimetriya tizimi o'quvchilarning bilimlarini baholash va tahlil qilishda ota-onalar va jamiyatni keng ko'lamda qo'llab-quvvatish imkonini beradi. Ular o'quvchilarni yaxshi tahlil qilish va o'quvchilarning ta'lim jarayonida muvaffaqiyatini ta'minlash uchun o'zaro ishlab chiqishadi.

Asosiy qism. O'quvchilarning bilimlarini baholash va tahlil qilishda ota-onalar va jamiyatning roli juda muhimdir, chunki ularga o'quvchilarning ta'lim muvaffaqiyatini ta'minlashda yordam beringan holda, o'quvchilar o'zlarining potentsialini yaxshi ko'rsatishlari kerak. O'quvchilarning bilimini baholashning ahamiyati bugun ham o'z o'rnini saqlab turmoqda. Bu jarayon o'quvchilarning o'zlarini o'rganish va rivojlantirish uchun muhim bo'lib, bu tajriba ota-onalar va jamiyat tomonidan ko'rsatiladigan ta'minot va yordamning kengayishi mumkin.

Ota-onalar o'quvchilarining bilimini baholashda muhim o'rin o'ynaydilar. Ular o'z farzandlarining o'quv darajalarini nazorat qilish, dars ishlariga yordam bermoq, va motivatsiya ko'rsatishlari yoki qo'shimcha resurslarni taqdim etishlari mumkin. O'quvchilar o'qituvchilaridan ko'proq dars berishlarini so'raydilar va o'quv materiallarini o'rganishda yordam bera olishadi. Ota-onalar o'quvchilarining bilimini baholashda katta o'rin o'ynaydilar[2]. Ular o'z farzandlarining o'quv darajalarini nazorat qilish, dars ishlariga yordam bermoq, va motivatsiya ko'rsatishlari yoki qo'shimcha resurslarni taqdim etishlari mumkin. O'ta-onalar o'quvchilarni ta'lim olishda muvaffaqiyatli bo'lish uchun quyidagi vazifalarni bajarishlari mumkin. O'ta-onalar farzandlarining o'qish jarayonini nazorni o'rganish, o'quvchilar o'qish natijalarini yaxshi nazorat qilishadi. Ular o'z farzandlarining qilgan vazifalarni yoki sinflardagi dars ishlarini kuzatishadi va baholaydi.

O'quvchilar darajasini oshirish uchun o'ta-onalar ko'proq o'quv materiallarini taqdim etishlari mumkin. Bu darslar, kitoblar, maqolalar, onlayn resurslar, va boshqa ta'lim vositalarini o'z ichiga oladi. O'ta-onalar o'quvchilarga o'quv jarayonida motivatsiya ko'rsatishlari va muhim vazifalarni o'zlashtirishlari mumkin. Ular o'quvchilarni o'zlarining maqsadlarini va ishonchlarini oshirishda yordam beradi. O'ta-onalar o'qituvchilar bilan qatnashib, o'quv jarayonini yaxshi tushunish va barcha o'quvchilar uchun yaxshi ta'limni ta'minlashda hamkorlik qilishlari mumkin. Ular o'qituvchilar bilan ko'proq muloqot qilishlari, talablarini o'rganishlari va o'quvchi uchun yaralaydigan dars rejalarini o'rganishlari kerak[3]. Bu ko'rsatilgan vazifalarni bajarish orqali, o'ta-onalar o'quvchilarning o'zlarini o'rganish va rivojlantirish jarayonida muhim rol o'ynaydilar. Shuningdek, ularga o'quvchilarining talabaligi va ishtirokini oshirishda, boshqa ota-onalar bilan ta'lim olishda va jamiyat bilan hamkorlik qilishda katta o'zlashtiriladi.

Jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholashda o'rnini o'rganish uchun oliy ta'lim muassasalari va o'quvchilarning ota-onalariga katta ish qilishi kerak. Shuningdek, jamiyat o'quvchilarning bilimini baholashning obyektiv va adolatli usullarini ta'minlash uchun ilmiy tadqiqotlar va ma'lumotlar olishda o'z hissasini o'zlashtirishi kerak. Jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholashda o'rnini o'rganish, ta'lim muassasalari, o'quvchilarning ota-onalari, ilmiy tadqiqotlar, va ma'lumotlarga ega bo'lish kerak. Quyidagi jarayonni o'rganish uchun yordam beradigan har bir qadamni o'rganib chiqamiz. Ta'lim muassasalari o'quvchilarni o'qitish, sinflarni tashkil etish, dars rejaları tuzish va boshqa ta'limni tashkil etish jarayonlarini boshqaradigan joylar hisoblanadi. Bu muassasalarda ta'limning sifati, o'qituvchilarning yeteneklari, darsliklar va darslarni amalga oshirish usullari muhimdir.

O'quvchilar ota-onalari shu muhim jarayonning asosiy qismidir. O'quvchilar ota-onalari bilimni oshirish, o'quvchilarning motivatsiyasini yuksaltirish, va ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlashda katta

rol o'ynaydi. O'quvchilarning ota-onalari o'quvchilarni darslar, mashg'ulotlar va o'quv jarayoni bo'yicha yaxshi rejalashtirishlari kerak. Jamiyat o'quvchilarning bilimini baholashda obyektiv va adolatli usullarni ta'minlash uchun ilmiy tadqiqotlar va ma'lumotlar olishga investitsiya qilishi kerak. Bu tadqiqotlar o'quvchilarning o'zlarini qiynalish, yaxshi va zamonaviy ta'lim usullarini ishlab chiqish, va o'quv jarayonini yanada yaxshi tuzishda yordam beradi. O'quvchilarning bilimini baholash uchun adolatli usullar ishlab chiqish va ularning amaliy bilimini aniqlash kerak. Bu usullar oralig'idagi sinovlar, boshqa tahlil va baholashlar, o'quvchilarning portfollari va dars yaxshi qilishlarini qo'llashlarni o'z ichiga oladi.

Ta'lim muassasalari, o'quvchilar ota-onalari, ilmiy tadqiqotlar va ma'lumotlar, va o'quvchilarning bilimini baholashda bir xil maqsadga yo'naltirilishi kerak. Bu birinchi navbatda ta'limning natijalari va muvaffaqiyati bo'yicha maslahatlar olish uchun qo'llab-quvvatishimizni ta'minlaydi. Jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholashda o'rnini o'rganish, mustahkamlash uchun doimiy jarayon bo'ladi. Ta'lim muassasalari va o'quvchilar ota-onalari ko'rsatkichlarini yuksaltirish uchun ilmiy tadqiqotlar va ma'lumotlarni qo'llab-quvvatishni unutmang. Bu jarayon o'quvchilarning o'zlarini rivojlantirish va jamoatga foydali a'zolari bo'lishlari uchun juda muhimdir.

Pedagogik kvalimetriya, o'quvchilarning bilimini baholashning tizimli va ilmiy usullarini taqdim etadi. Bu usullar o'quvchilarning o'zlashtirilgan bilim darajasini aniqlash, baholash, va rivojlantirishda yordam bera olish uchun foydalaniladi[4]. Bu qismda pedagogik kvalimetriya usullari haqida ma'lumot berilishi lozim. Pedagogik kvalimetriya, o'quvchilarning bilimini baholash uchun tizimli va ilmiy usullarni taqdim etadi. Bu usullar o'quvchilarning o'zlarini o'zlashtirilgan bilim darajasini aniqlash, baholash, va rivojlantirishda yordam bera olish uchun foydalaniladi. Quyidagi pedagogik kvalimetriya usullari haqida ma'lumot bering.

Bu usul o'quvchilarning bilimini baholashning ommalashtirilgan usulidir. O'quvchilar o'rganish jarayonida sinovlar va testlar yechishlari kerak bo'ladi. Bu sinovlar fanning ma'naviy va amaliy qismlarini baholash uchun mo'ljallangan bo'ladi. O'quvchilarning bilimini baholash uchun amaliy mashg'ulotlar juda muhimdir. Bu usul, o'quvchilarning o'zlarining fanning amaliy qismini qanday o'zlashtirishlarini aniqlashga yordam beradi. Bu usul o'quvchilarning o'zlarining ishlarini, dasturlarini, maqolalarini va boshqa ta'lim natijalarini jamlab borayotgan portfoliolarni ishlab chiqish va baholashni o'z ichiga oladi. Bu, o'quvchilarning uzluksiz ravishda o'zlarini rivojlantirishini ko'rib chiqishga yordam beradi.

O'quvchilarning ma'naviy rivojlanishini va bilim darajasini aniqlash uchun o'qituvchilar o'quvchilar bilan muloqotlar o'tkazishlari va dars jarayonlarini observatsiya qilishlari kerak. Bu, o'quvchilarning o'zlarini izlash va ularni yaxshi tushuntirish uchun mo'ljallangan usuldur. O'quvchilarga biror mavzu bo'yicha proyektlar tayyorlash va bajarishlari tavsiya etiladi[5]. Bu proyektlar o'quvchilarning o'zlashtirilgan bilimini amaliyatda ishlatish, taqdim etish, va ishga tushirish uchun foydalaniladi. O'quvchilarning bilim darajasini baholashda ko'nikmalarini yozish va tahlil qilish kerak. Bu, o'quvchilarning qanday o'rganishlarini, qiyosiy ravishda bahola qilish uchun yordam beradi. O'quvchilar bilimini baholashda feedback berish va murojaatlar o'tkazish muhimdir. Bu o'quvchilarga ularning o'zlarining qanday rivojlanishlarini o'zlarining o'z fikrlari bilan o'rganishlariga yordam beradi.

Pedagogik kvalimetriya usullari, o'quvchilarning bilimini aniq baholash va rivojlantirishda yordam beradigan tizimli va ilmiy usullardir. Bu usullarni o'qituvchilar va o'quvchilar birgalikda ishlatib, ta'limni o'zlashtirish va rivojlantirishning eng yaxshi yo'llarini aniqlash uchun foydalanishlari tavsiya etiladi.

Maqola bu qismda ota-onalar va jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholashdagi rolini tahlil qiladi. Ular o'quvchilarni taqviyot qilishda, motivatsiya ko'rsatishda, va o'quvchilarning yaratishchi potentsiallarini oshirishda katta hissa oynaydi. Shuningdek, jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholash tizimlarini rivojlantirish va bularning obyektivligini ta'minlashdagi o'rnini ko'rsatadi. Ota-onalar va jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholashdagi roli juda katta va ahamiyatli bo'lib hisoblanadi. Ular o'quvchilarni taqviyot qilish, motivatsiya ko'rsatish va o'quvchilarning yaratishchi potentsiallarini oshirishda quyidagi katta hissa oynaydilar. Ota-onalar o'quvchilarga o'qishni, ilmiyishni va ijodiy faoliyatni sevgi bilan ta'lim berganlar. Ular o'quvchilarni tarbiyalash va ma'naviyatni rivojlantirishdagi katta hissa oynaydilar. Bunday tarbiya o'quvchilarning g'oya, o'z-o'zini tanish, va yaratishni o'rganishiga olib keladi.

O'quvchilarni o'qishga va o'rganishga ilg'or qilish uchun ota-onalar va jamiyat motivatsiya ko'rsatishda katta rola ega. Ular o'quvchilarning maqsadlarini, istaklarini tushuntirish, ularga qiziqishlarini o'rganish va o'z bilimlarini rivojlantirishdagi muhim vazifalarni bajarishda yordam bera oladi.

O'quvchilar o'qish jarayonida turli savollarga javob topish, mashg'ulotlarda qatnashish, dars ishi va boshqa o'qish uchun yordam kerak bo'ladi. Ota-onalar va jamiyat o'quvchilarga foydali maslahatlar, qo'llab-quvvatlash va yordam berishadi. Bu, o'quvchilarning o'qishlari va yaratishlarida yuqori natijalarga erishishlariga yordam bera olishadi. O'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi va o'z-ozini tanishlari o'quvchilar uchun muhimdir. Ota-onalar va jamiyat o'quvchilarni o'z o'zini tushunish, qo'llab-quvvatlash va o'z ishonchini oshirishda katta rola ega. O'quvchilarning boshqa insonlarga hurmat, adabiyot va jamiyat qoidalari haqida o'rganishi va ularga qadriyat ko'rsatilishi juda muhimdir[6]. Bu o'quvchilarning jamiyatning qoidalari amal qilishini o'rganish, jamoatda muvaffaqiyat qilish uchun muhimdir.

Jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholash tizimlarini rivojlantirishdagi o'rnini ko'rsatish juda muhimdir. Bu tizimlar o'quvchilarning rivojlanishini o'rganish, o'zlashtirish va yangi bilimlarni o'rganishlarini o'qitishning samarador usullarini takomillashtirish uchun muhimdir. O'quvchilarning bilimini baholash jarayoni obyektiv va aniq bo'lishi kerak. Bu ota-onalar va jamiyatning o'quvchilarni obyektivlik va chuqur tahlil qilish uchun yordam bera olishi kerak, shuningdek o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish jarayonida tahlil qilishlarini osonlashtiradi. Yig'ilgan holda, ota-onalar va jamiyatning o'quvchilarning bilimini baholashdagi roli juda muhimdir. Ular o'quvchilarni rivojlantirish, ilmiy tarbiya olish va ijodiy faoliyatni oshirishda katta hissa oynaydilar, shuningdek obyektiv va samarali bilim baholash tizimlarini rivojlantirishda ham muhim vazifalarni bajaradilar.

Xulosa: Maqola o'quvchilarning bilimini baholashda ota-onalar va jamiyatning katta ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi. Pedagogik kvalimetriya asosida o'quvchilarning bilimini baholashning obyektiv va adolatli usullari joriy etilishi kerak. O'quvchilar o'zlarini rivojlantirishda va o'qish yo'li orqali mustahkam fuqarolar bo'lishda o'z o'rnlarini o'ynashlari kerak. O'quvchilarning bilimini baholash, ularga o'zlarini rivojlantirish va o'zlarini o'qish yo'li orqali mustahkam fuqarolar bo'lishda yordam beradi. Baholash jarayonida o'quvchilarning kuchli va doimo o'rganuvchi qismi sifatida ko'rinishiga imkon beradi. Bu esa ularning o'zlarini o'rganish va o'zlashtirish orqali mustahkam shaxslar bo'lishlari uchun muhimdir.

Pedagogik kvalimetriya asosida o'quvchilarning bilimini baholash obyektiv va adolatli bo'lishi kerak. Bu, o'quvchilarning darajasini to'g'ri va masofaviy tarzda o'rganish va baholashga ko'mak beradi. O'qituvchilar va talabalar o'quvchilarning natijalarini obyektiv bir usulda baholayotgan bo'lishlari lozim. O'quvchilarning darajasini baholashning ommaviy foydalanishga olinishi kerak. Bu ma'lumotlar ota-onalar va jamiyatga o'quvchilarning rivojlanishi va tashqi dunyoga ta'sir qilishlari haqida to'liq ma'lumot beradi. Bu esa o'quvchilarning o'zlarining mustahkamliklarini jamoa uchun foydali qilishlari uchun juda muhimdir. O'quvchilarning bilimini baholash, o'qituvchilarning ta'lim usullarini va darsni tashkil etishni yangilashlari uchun muhim ma'lumotlar beradi. Agar o'quvchilarning darajasi yomon bo'lsa, bu o'qituvchilarning o'zgarishlarni qilishlari, darsni ko'rib chiqishlari va ta'limni o'zgartirishlari uchun yo'li ochiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Popham, W. J. (2018). «Assessment literacy overlooked: A teacher's perceptions.» *Educational Measurement: Issues and Practice*, 37(3), 3-8.
2. Airasian, P. (2001). «Classroom assessment.» New York: McGraw-Hill.
3. Black, P., & Wiliam, D. (1998). «Inside the black box: Raising standards through classroom assessment.» *Phi delta kappan*, 80(2), 139-148.
4. Marzano, R. J. (2006). «Classroom assessment and grading that work.» Alexandria, VA: ASCD.
5. Pellegrino, J. W., Chudowsky, N., & Glaser, R. (Eds.). (2001). «Knowing what students know: The science and design of educational assessment.» National Academies Press.
6. Stiggins, R. J. (2002). «Assessment crisis: The absence of assessment for learning.» *Phi delta kappan*, 83(10), 758-765.